

CIÈNCIA PARANOICOCRÍTICA

FERRAN SÁEZ MATEU*

“**L**a monarquia és una metafísica del DNA.” És difícil trobar una definició més precisa i aguda d’aquesta venerable institució (i, de retruc, de la mateixa noció de DNA). La frase és de Salvador Dalí (1904-1989), sens dubte l’artista plàstic del segle XX més delirantment fascinat –però també més seriosament interessat– per la ciència del seu temps. L’entitat humana que coneixem com “Dalí” constava, en realitat, de dos components ben diferenciats: d’una banda, un personatge estrambòtic, que oscil·lava entre l’histriionisme i el patetisme més descarnat; d’altra, una persona culta, plena de curiositat i dotada d’una intel·ligència desconcertant. A poc a poc, aquest segon Dalí va quedar eclipsat pel primer, especialment a partir de final dels anys cinquanta. Dalí no tenia cap mena de formació filosòfica ni científica però, curiosament, la majoria dels seus articles dels anys trenta a les revistes *Minotaure* i *Cahiers d’Art* estan vertebrats a partir de referents relacionats, per exemple, amb les geometries no euclidianes o el pensament de Kant. Tot plegat acaba sent –perquè vol serho– tronadament divertit, hilarant, però no pas estúpid.

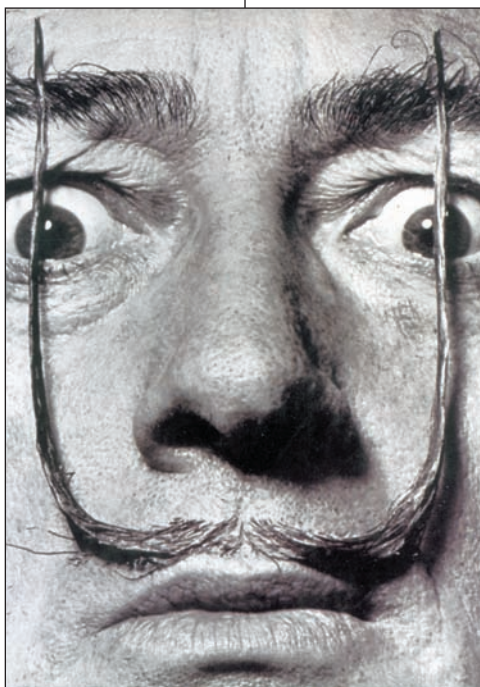
Al contrari: el pintor català demostra una familiaritat amb certs conceptes abstractes que de cap manera podia ser fingida. Sap de què parla, però el seu objectiu, òbviament, no és la divulgació científica sinó la consumació del surrealisme. No és casual que Dalí expliqui la globalitat de la seva obra pictòrica i literària apel·lant, justament, a la noció de *mètode* (paranoicocrític).

La relació de Dalí amb la ciència –en especial amb la física i la biologia– no pot ser reduïda a una de les múltiples disfresses pintoresques amb què va arrodonir el seu indescriptible personatge, sinó a un intent d’anar més enllà de la banalitat de la realitat immediata, d’ultrapassar-la (aquesta és precisament

l’etimologia del mot *surréaliste*). Des de la perspectiva daliniana, la física o les matemàtiques són, en aquest sentit precís, “surrealistes” perquè no s’aturen en la contemplació ingènua dels objectes quotidians, sinó que hi perceben elements invisibles, impregnats sovint d’una enorme capacitat de suggeriment poètic. En una tumultuosa conferència impartida a la Sorbona el 17 de desembre del 1955, Dalí va provar d’interpretar simultàniament la pintura de Vermeer i la morfologia de la banya i del cul d’un rinoceront a

partir de delirants consideracions trigonomètriques. La ciència, com qualsevol altre producte de la intel·ligència humana, pot ser portada fins al terreny de l’humor; en això, Dalí va ser un veritable mestre. Mentre que molts artistes del segle XX van mostrar un fals interès, merament pedantesc, per les novetats científiques o filosòfiques, Dalí s’hi va atansar d’una manera lúdica, desinhibida i desacomplexada. Com en el cas del seu admirat Francesc Pujols, aquest aprofitament humorístic d’algunes idees físiques o matemàtiques resulta legítim perquè no pretén enganyar ningú amb la clàssica xerrameca pseudo-científica. Es tracta d’una altra cosa molt diferent, i en

realitat poc explorada. Dalí sentia aversió per personatges com Jules Verne, perquè *infantilitzaven* la ciència. La rialla surrealista és més intel·ligent que les tronades dèries positivistes. Sempre és més amable –i prudent– creure que el centre geodèsic de la Terra està situat justament a l’estació de trens de Perpinyà, que provar d’anar al centre de la Terra sense tenir en compte que hi sortiríem literalment escaldats. Si més no, el temps ha demostrat que el descrèdit social de la ciència està més lligat als visionaris “seriosos”, de verb inflammat i posat doctoral, que no pas als qui han conreat l’art saníssim de la ironia. ❧

* Escriptor i professor a la Universitat Ramon Llull

PUBLICACIONS DE LA UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

c/ del Batxiller, 1-1 • 46010 València - Tel. 96 386 41 15 - <http://www.uv.es/publicacions> - publicacions@uv.es

Cirurgia abdominal

Ramón Trullenque, ed.

Geografia regional d'Espanya

Joaquim Farinós Dasi, coord.

Tecnologia del color

José M. Artigas, Pascual Capilla

y Jaume Pujol, coords.

Història de l'art medieval

Juan V. García Marsilla

Un curso de álgebra

Gabriel Navarro

Fundamentos de colorimetría

Pascual Capilla, José M. Artigas

y Jaume Pujol, coords.

30 €

30 €

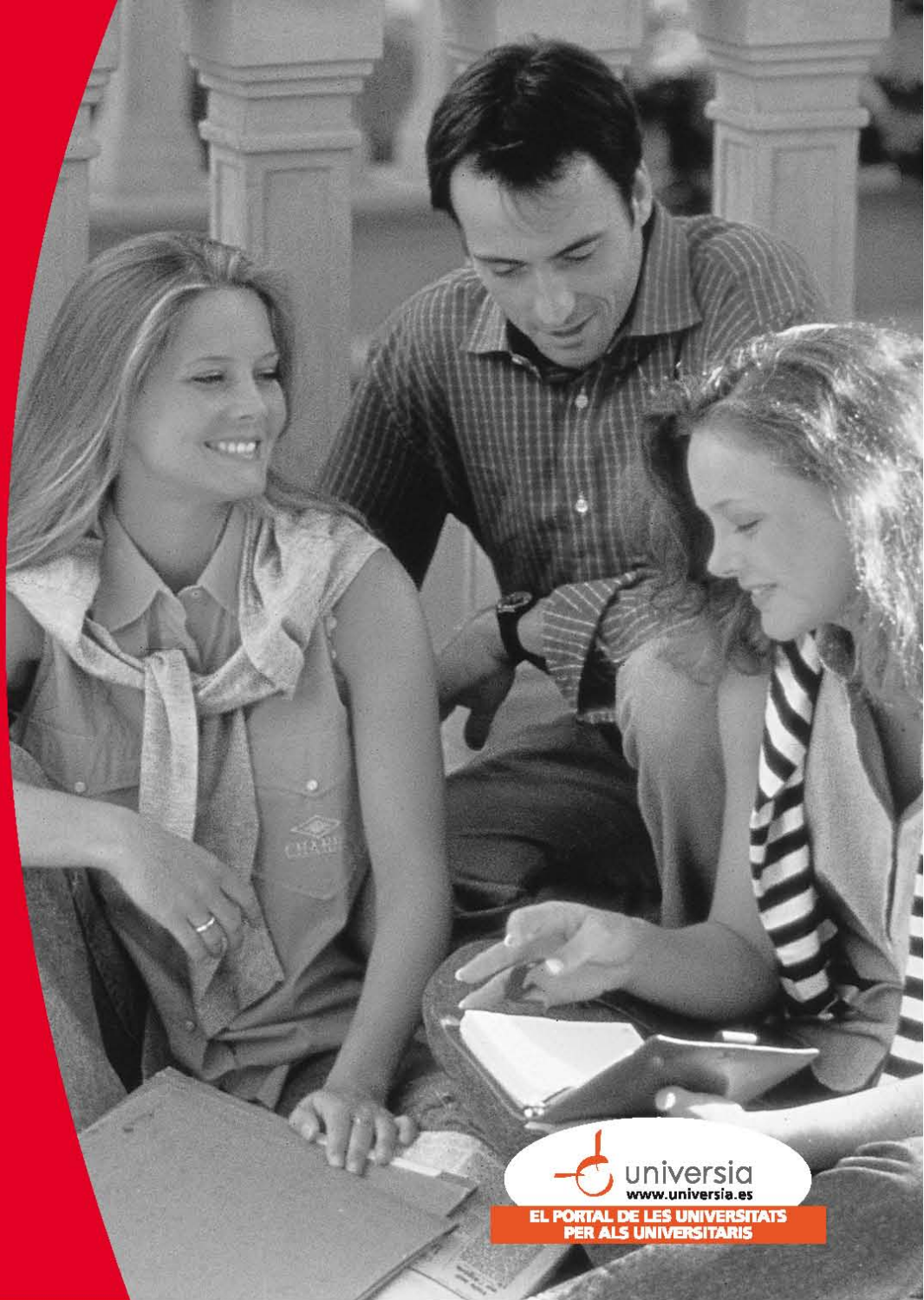
30 €

10 €

18 €

27 €

Tots volen
ser **joves**

universia
www.universia.es

EL PORTAL DE LES UNIVERSITATS
PER ALS UNIVERSITARIS

Tu ho ets. Gaudeix-ne. Com que encara tens menys de 26 anys podràs obrir un **compte jove**. Un compte sense comissions i amb la Tarjeta 4B, sense cap cost d'emissió, amb accés gratuït als serveis de banca per **Internet** i a **Superlínea Santander Central Hispano**. Perquè disposes del teu compte les 24 hores del dia. I a més rebràs, completament gratis, una revista amb ofertes i serveis exclusius per a tu.

Imforma-te'n en quasevol oficina Santander Central Hispano. 902 24 24 24. 902 11 22 11 www.santandercentralhispano.es

Santander Central Hispano